

PORTRETTEEN KAALSLAG IN DE ARCHITECTUUR

De crisis heeft er flink ingehakt in de Nederlandse architectuur. Een baan vinden is voor bouwkundigen een crime. Gelukkig kun je altijd nog koeiensperma importeren of Russische laarzen verkopen.

Door **Tjitske Mussche** Foto's **Bram Prins**

Ombouwkunde

**MONICA VELASCO (34),
IMPORTEUR KOEIENSPERMA**

'Na mijn studie architectuur in Bolivia kwam ik naar Nederland voor de master urban design aan de TU Delft. Via een stage kon ik daarna in 2007 direct aan de slag bij DN Urbland in Delft. Eind 2010 ging dat bureau failliet. Ik heb nog even gewerkt voor bureau NLE, dat projecten doet in Nigeria, Qatar en Suriname, maar ook dat hield op. Via via kwam ik in contact met een Boliviaanse zakenman die Nederlands koeiensperma wilde importeren en mijn hulp daarbij vroeg. 'Maar ik ben architect!', riep ik verontwaardigd. Toen hoorde ik dat je 5.000 euro per liter sperma kunt verdienen. Nu onderzoek ik hoe het in Nederland zit met regelgeving en wat de beste transportmethode is. Met mijn eigen architectenbureau MoMVeB Design & Research doe ik ook projecten rond *urban farming* in Bolivia. Ondertussen houd ik de architectuur scherp in de gaten. Ik hoop de kennis die ik nu opdoe in de toekomst te gebruiken bij mijn werk als architect in opkomende markten als Zuid-Amerika en Afrika.'

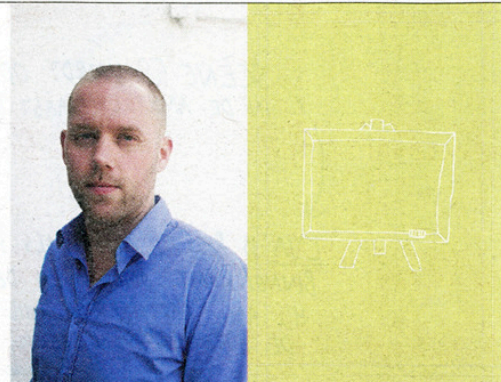
Er is een enorme kaalslag gaande in de Nederlandse architectuur. Door de economische crisis en de vastgelopen woningmarkt in Nederland moest een groot aantal architectenbureaus de afgelopen vijf jaar zijn deuren sluiten. Weliswaar begonnen vervolgens veel ex-werknemers een eigen bedrijf als zzp'er, het aantal voltijdbanen daalde sinds het begin van de crisis in 2008 van 19.500 banen naar 9.000. De omzet liep in

**MATHIJS CREMERS (32),
MEUBELONTWERPER**

'Ik studeerde in 2007 af in bouwkunde aan de TU Eindhoven. Daarna werkte ik vijf jaar bij Bureau SLA in Amsterdam, aan onder meer het Glasmuseum in Leerdam en de Noorderparkbar in Amsterdam. Ik heb mazzel dat ik nog een beetje werkervaring op heb kunnen doen, maar in 2012 ging het bij SLA financieel slechter en bleken er geen groeimogelijkheden voor mij te zijn. Op de bouwplaats was ik altijd het gelukkigst, ik wil dingen maken. Maar dat kon steeds minder. Toen besloot ik mijn eigen bedrijfje op te richten: ZakenMaker. Ik ontwerp en maak meubels en lampen. Ik weet niet of ik nog terug zou willen. Het loopt best goed en ik vind mijn werk heel leuk. Het is breed, ik leer nu ook dingen over marketing en verkoop, ik groei.'

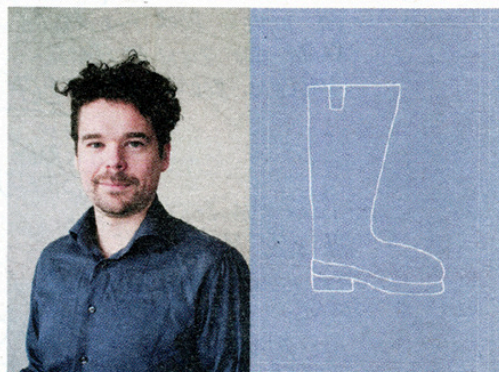

die periode terug van circa 1,7 miljard euro naar 0,8 miljard euro. Fred Schoorl, directeur van de branche-organisatie BNA: 'Ik noem het weleens een bloedbad.' Toch studeren jaarlijks nog ongeveer zeshonderd architecten af aan hbo's en universiteiten; een generatie die nauwelijks de kans krijgt om ervaring op te doen en zich te bewijzen in de architectuurwereld. De opleiding Bouwkunde van TU Delft

**MATHIJS ALBERS (30),
LERAAR SPECIAAL ONDERWIJS**

'Tijdens mijn studie Bouwkunde werkte ik al twee dagen per week bij architectenbureau VVKH in Leiden, maar toen ik in 2010 afstudeerde was daar net een ontslagronde gaande. Ik heb veel sollicitatiebrieven verstuurd, maar toen ik nergens reactie kreeg, heb ik besloten me te laten omscholen tot leraar in het basisonderwijs. De pabo was mijn tweede keuze na de middelbare school en het lesgeven bevalt me heel goed. Ik heb alleen maar kinderen met autisme in de klas, dat vind ik enorm uitdagend. Soms kriebelt het wel dat ik niet ben geworden waar ik zeven jaar voor gestudeerd heb, maar ik zie een terugkeer niet voor me.'

**JASPER EUSTACE (35),
LAARZENVERKOPER**

'Na mijn studie bouwkunde aan de TU Delft en de UPC in Barcelona vertrok ik in 2006 voor de liefde naar Spanje. Met mijn eigen architectenbureau EustaceDesign deed ik daar verschillende bouwprojecten. Terug in Nederland werkte ik een tijdje als architect voor MVRDV in Rotterdam. Daarna was het lastig bij een bureau interessant werk als architect te vinden. Met mijn eigen bureau doe ik nu af en toe kleine projecten, laatst nog het interieur van kunstbeurs Unfair. Daarnaast heb ik een ontwerpstudio in 3D-visualisaties en websites, waarmee ik een vast inkomen genereer. Samen met een grafisch ontwerper en een modeontwerper ben ik vorig jaar ook een modebedrijf begonnen: we zetten laarzen op de markt die geïnspireerd zijn door de Valenki, een traditionele Russische vilten winterlaars. We staan nu op beurzen en hopen volgende winter echt los te gaan. Mijn droom is nog steeds om me voor honderd procent aan de architectuur te wijden en kleine woningbouwprojecten te doen. Deze nevenactiviteiten zijn een tijdelijke oplossing, maar wel een leuke en leerzame.'

voerde in september 2011 een numerus fixus in, waarbij op basis van kwaliteit en motivatie nog een beperkt aantal bachelorstudenten wordt toegelaten. Een aantal andere opleidingen denkt daar nu ook over na. Schoorl: 'Terrecht. Het vak staat voor grote, soms ook kansrijke veranderingen. Maar de komende jaren zullen in Nederland structureel minder architecten nodig zijn.'